
MİMARLIK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARININ EĞİTİM SÜRECİNDEKİ BAŞARILARINA ETKİSİ

*Murat ÖZYABA**
*Sibel POLAT**
*Yasemin ERBİL***
*Selay YURTKURAN**

Özet: Mimarlık mesleğinin çeşitli disiplinler ile yakından ilişki olması, mimarların çok yönlü kişiler olmasını gerektirmektedir. Bu noktada sosyo-ekonomik durum önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan hareketle Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü lisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumunun eğitim sürecine etkisini inceleyen bir çalışma tasarlanmıştır. Çalışmada, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında mimarlık eğitimi gören 3. sınıf öğrencileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmış, verilerin değerlendirilmesi aşamasında kullanılan istatistiksel analizde bağımlı değişken olarak belirlenen GANO (genel ağırlıklı not ortalaması) ile sosyo-ekonomik yapı özelliklerini simgeleyen bağımsız değişkenlerin ilişkilerine bakılarak Ki Kare Testi ve Korelasyon Analizi yöntemleriyle bulgulara ulaşılmıştır. Ki Kare testiyle, belirlenen hipotezler (red varsayımları) sınanarak, değişkenler arasındaki ilişki ortaya koyulmuş, korelasyon analizi yöntemiyle de ilişkinin düzeyi ve yönü açıklanmıştır. Sonuç olarak, mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını gösteren değişkenlerden, cinsiyet, son on yıldır ailenin yaşadığı bölge, öğrencilerin annelerinin eğitim durumu, ailenin ortalama aylık geliri ve öğrencinin kiminle birlikte yaşadığı olarak tanımlanan beş değişkenin eğitim sürecindeki başarı düzeyini etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık Eğitimi, Sosyo-Ekonomik Yapı, GANO, Ki Kare testi.

Socio-Economic Status and Undergraduate Success: A Case Study in Architectural Education

Abstract: As architecture is related to a lot of disciplines, architects are expected to be versatile persons. At this point socio-economic status appears as an important factor. Thus, this study aims to investigate the influence of socio-economic status of the students of Architecture during their educational process. In this study, deep interviews were made with the students of 6th semester and their grade point averages (dependent variable) were compared with their socio-economic qualities (independent variable) with the chi-square test and correlational analysis. As a conclusion, it is determined that five independent variables effect the students' educational process. These are the gender, the district where the students' family live, the educational level of the students' mothers, the average monthly incomes of the students' families and the people who the students live with.

Keywords: Architectural Education, Socio-Economic Status, Grade Point Average, Chi-Square Test.

* Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Görükle 16059, Bursa.

** Bursa Orhangazi Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Yıldırım 16310, Bursa.

İletişim Yazarı: S. Polat (sibelpolat77@yahoo.com)

1. GİRİŞ

Mimarlık öğretim programının temelinde, mimarlık öğrencilerinin bir yapıyı bütüncül olarak kavrama, planlama, tasarlama ve üretmeye yönelik mesleki bilgi ve beceriyle donanmaları yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'deki mimarlık bölümlerinde uygulanan öğretim programlarında, mimari tasarım stüdyosu, eğitim sürecinin merkezinde yer almakta ve programda yer alan ve servis dersleri olarak tanımlanan diğer dersler ile desteklenmektedir. Bu dersler, genel olarak Bina Bilgisi, Yapı Bilgisi, Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Anabilim Dalları altında toplanmaktadır. Programda yer alan zorunlu derslerin yanında mimar adaylarının uzmanlık alanlarını seçmesine yardımcı olmak üzere mesleki ve sosyal seçmeli dersler alması beklenmektedir. Bu dersler bölümün yapısı ve öğretim elemanlarının uzmanlıklarına bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Ayrıca öğrencilerin mezuniyet durumuna gelebilmeleri için eğitim sürecinde büro ve şantiye stajlarını tamamlamaları gerekmektedir. Bu stajlar, öğrencilerin stüdyo ortamının dışında da teorik derslerde edindikleri bilgilerini sınamalarını ve uygulamayla bütünleştirilmesini amaçlamaktadır.

Tüm bunlara ek olarak, öğrencinin yaratıcı gücünü arttırabilmesi için bireysel olarak tiyatro, sinema, sergi, konser gibi sanatsal etkinliklere katılması, yurt içindeki ve yurt dışındaki mimarlık örneklerini yerinde görebilmesi veya kitap, dergi, internet ortamından takip etmesi beklenmektedir. Bu etkinliklerin gerçekleştirilmesi öğrencinin sosyo-ekonomik durumuyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda mimarlık lisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumlarının eğitim sürecindeki başarılarını etkileyeceği varsayımından hareketle Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü lisans öğrencileri arasında bir alan çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda konuyla ilgili varsayımlar aşağıda belirtilmiştir:

- Türkiye'nin Avrupa Birliğine giriş sürecinde meslek eğitiminde akreditasyonun sağlanması açısından eğitimde kalitenin yükseltilmesi konusu giderek önem kazanmakta ve bu kapsamda yapılan çalışmalar artmaktadır.
- Yapılacak araştırma Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından yürütülen akreditasyon çalışmalarına katkı sağlayacaktır.
- Bu araştırma Uludağ Üniversitesi'nin mimarlık öğrencilerine sağladığı maddi olanakların tekrar gözden geçirilmesini gerektirecektir.
- Mimarlık öğrencilerinin eğitim sürecindeki başarıları, U.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Not İşleri Birimi tarafından hazırlanan not dökümlerindeki GANO'ları (genel ağırlıklı not ortalamaları) üzerinden değerlendirilecektir.

Çalışmada amaca ulaşabilmek için aşağıdaki hipotezlerin sınanması uygun görülmüştür:

- Öğrencilerin mimarlık eğitimi almak için geldikleri kentlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin,
- Öğrencilerin eğitim sürecinde aileleriyle birlikte yaşamalarının,
- Öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyelerinin yüksekliğinin,
- Öğrencilerin maddi açıdan yeterli olanaklara sahip olup olmadıklarının,
- Öğrencilerin eğitim sürecinde bir işte çalışıp çalışmadıklarının, başarılarını etkileyip etkilemediği irdelenmiştir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Alan çalışmasındaki denek grubu belirlenirken, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemiyle çalışılmış, mimarlık eğitiminin birinci ve ikinci sınıfındaki öğrencilerin eğitime adaptasyon problemleri yaşadıkları, dördüncü sınıftaki öğrencilerin ise haftanın belli günlerinde okulda buldukları veya bir işte çalıştıkları göz önüne alınarak, bu gruptaki öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışma Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde 2006-2007 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiş,

araştırmada kullanılan hedef kitlenin (Mimarlık 3. sınıf öğrencileri) tamamıyla yüz yüze görüşülmüş, yaş aralığı 20-21 arasında olan 43 tane mimarlık üçüncü sınıf öğrencisi ile 30 soruluk bir anket yapılmıştır. Bu dönemde U.Ü. Mimarlık Bölümü'nde toplam 238 öğrenci eğitim gördüğünden örneklem büyüklüğü %18,06 olarak hesaplanmıştır.

Ankete ilişkin bağımlı ve bağımsız değişkenler Tablo 1'de görülmektedir. Değişkenlerin büyük bir kısmı, öğrencilerin kişisel ve ailevi özelliklerini yansıttığından ve Fen Bilimlerindeki gibi standart ölçü birimlerine dayanmadığından, değişkenler arası ikili ilişkilerin düzeyi sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda dikkate alınan ölçütlerle değerlendirilmiştir. Tüm verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde Statistica paket programı kullanılmıştır.

Tablo 1. Ankete İlişkin Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

VAR1	Cinsiyet
VAR2	Doğum Yılı
VAR3	Doğum Yeri
VAR4	Son 10 Yıldır Ailenin Yaşadığı Bölge
VAR5	Son 10 Yıldır Ailenin Yaşadığı Yer
VAR6	Ailedeki Çocuk Sayısı
VAR7	Ebeveynlerin Birlikteliği
VAR8	Ailede Eğitim Gören Kişi Sayısı (Kendi Hariç)
VAR9	Babanın Eğitim Durumu
VAR10	Annenin Eğitim Durumu
VAR11	Babanın Mesleği
VAR12	Annenin Mesleği
VAR13	Ailenin Ortalama Aylık Geliri
VAR14	Ailenin Oturduğu Evin Mülkiyet Durumu
VAR15	Eğitim Sürecinde Ailenin Öğrenci İçin Yaptığı Aylık Ortalama Harcama
VAR16	Öğrencinin Kiminle Birlikte Yaşadığı
VAR17	Öğrencinin Hangi Tür Liseden Mezun Olduğu
VAR18	Öğrencinin Eğitimi Sırasındaki Gelirinin Kaynağı
VAR19	Öğrencinin Bildiği Yabancı Dil Düzeyi
VAR20	Öğrencinin Tiyatroya Gitme Sıklığı
VAR21	Öğrencinin Sinemaya Gitme Sıklığı
VAR22	Öğrencinin Konsere Gitme Sıklığı
VAR23	Öğrencinin Kitap, Dergi Okuma Sıklığı
VAR24	Öğrencinin Gazete Okuma Sıklığı
VAR25	Öğrencinin İnternet Kullanma Sıklığı
VAR26	Öğrencinin Dernek Faaliyetlerine Katılma Sıklığı
VAR27	Öğrencinin Sportif Faaliyetlere Katılma Sıklığı
VAR28	Öğrencinin Diğer Sanat Faaliyetlere Katılma Sıklığı
VAR29	Öğrencinin Televizyon Seyretme Sıklığı
VAR30	Öğrencinin GANO'SU

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Alan çalışması verileri olan öğrencilerin sosyo-ekonomik özellikleri Ki Kare testleri ile analiz edilmiştir. Ki Kare testi anlamlı çıkan 5 adet hipotez tablolaştırılmış (Tablo 2) ve anlamsal içerik açısından araştırmanın amacına yönelik olan hipotezler yorumlanmıştır.

Hipotez No 1: Deneklerin cinsiyetleri ile GANO'ları arasında istatistiksel bir farklılaşma vardır ($X^2= 52.80000$, $p < .122893$, korelasyon düzeyi: 0,542285). Kız öğrencilerin başarı düzeyinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Hipotez No 4: Deneklerin ailelerinin son 10 yıldır yaşadığı bölge/kent ile GANO'ları arasında istatistiksel bir farklılaşma vardır ($X^2= 126.7000$, $p < .000000$, korelasyon düzeyi: -0,49468). Türkiye'nin batı bölgelerinden gelen öğrencilerin, doğu bölgelerinden gelen öğrencilere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bunun nedeninin; öğrencilerin geldikleri kentlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin başarılarını etkilemiş olduğu düşünülmektedir. Bu durumun, ülkenin doğu ve batı illeri arasındaki gelişme farklarından kaynaklanan ve ilk-orta öğretimde gözlenen eğitim niteliği farklılığından doğan bir sorunun göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Hipotez No 10: Deneklerin annelerinin eğitim durumu ile GANO'ları arasında istatistiksel bir farklılaşma vardır ($X^2=36.73333$, $p < .700818$, korelasyon düzeyi: 0,42622). Öğrencilerin annelerinin eğitim seviyesi arttıkça, başarı düzeylerinin de arttığı gözlenmiştir. Bu durumun, annenin çocuk yetiştirmedeki etkin rolünün ve öneminin göstergesi olduğu düşünülmektedir.

Hipotez No 13: Deneklerin ailesinin ortalama aylık geliri ile GANO'ları arasında istatistiksel bir farklılaşma vardır ($X^2=64.00000$, $p < .016020$, korelasyon düzeyi: 0,420088). Ailenin ekonomik düzeyi arttıkça, öğrencinin başarı düzeyinin de doğru orantılı olarak arttığı gözlenmiştir. Özellikle mimarlık eğitiminin gerektirdiği maket, proje sunumları gibi çalışmaların daha nitelikli olması, eğitim maliyetini karşılayacak bir ekonomi ile yakından ilişkilidir. Aile ekonomisi üzerine ek yükler getiren bu tür harcamaların yapılabilirliğinin öğrenci başarısını da etkilediği düşünülmektedir.

Hipotez No 16: Öğrencinin kiminle birlikte yaşadığı ile GANO'ları arasında istatistiksel bir farklılaşma vardır ($X^2=69.11667$, $p < .005292$, korelasyon düzeyi: -0,42308). Öğrencinin eğitim sürecinde ailesi ile birlikte yaşamalarının, başarı düzeyini artırdığı düşünülmektedir. Bunun en önemli nedeninin, öğrencinin ailesinin, eğitim sürecinde gerekli olan maddi ve manevi desteği sağlamasının öğrenci başarısını pozitif yönde etkilemesi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2. Ki kare (X^2) Test Sonuçları

Hipotez No	Sınanan Hipotez	Anlamlılık değeri (P level)	Ki kare değeri (X^2)	İlişki Düzeyi (Korelasyon)	Hipotez sınama sonucu
1	VAR 1 by VAR 30	$p < .122893$	52.80000	0,542285	Kabul edildi
2	VAR 2 by VAR 30	$p < .000000$	4485.333	-0,21769	Reddedildi
3	VAR 3 by VAR 30	$p < .000000$	116.8500	-0,27322	Reddedildi
4	VAR 4 by VAR 30	$p < .000000$	126.7000	-0,49468	Reddedildi
5	VAR 5 by VAR 30	$p < .985061$	24.61667	0,010096	Kabul edildi
6	VAR 6 by VAR 30	$p < .815043$	33.71667	0,282406	Kabul edildi
7	VAR 7 by VAR 30	$p < .000083$	85.60000	-0,11061	Reddedildi
8	VAR 8 by VAR 30	$p < .495735$	41.43333	-0,23884	Kabul edildi
9	VAR 9 by VAR 30	$p < .582753$	39.46667	0,313136	Kabul edildi

Tablo 2 (devamı). Ki kare (X^2) Test Sonuçları

Hipotez No	Sımanan Hipotez	Anlamlılık değeri (P level)	Ki kare değeri (X^2)	İlişki Düzeyi (Korelasyon)	Hipotez sınama sonucu
10	VAR 10 by VAR 30	$p < .700818$	36.73333	0,42622	Kabul edildi
11	VAR 11 by VAR 30	$p < .000068$	86.35000	0,125392	Reddedildi
12	VAR 12 by VAR 30	$p < .000065$	86.50000	-0,00794	Reddedildi
13	VAR 13 by VAR 30	$p < .016020$	64.00000	0,420088	Reddedildi
14	VAR 14 by VAR 30	$p < .977889$	25.65000	-0,06333	Kabul edildi
15	VAR 15 by VAR 30	$p < .644959$	38.05000	0,262526	Kabul edildi
16	VAR 16 by VAR 30	$p < .005292$	69.11667	-0,42308	Reddedildi
17	VAR 17 by VAR 30	$p < .979952$	25.38333	0,20859	Kabul edildi
18	VAR 18 by VAR 30	$p < .961707$	27.26667	0,079735	Kabul edildi
19	VAR 19 by VAR 30	$p < .984862$	24.65000	0,259507	Kabul edildi
20	VAR 20 by VAR 30	$p < .049016$	58.25000	0,031735	Reddedildi
21	VAR 21 by VAR 30	$p < .983523$	24.86667	-0,05496	Kabul edildi
22	VAR 22 by VAR 30	$p < .032706$	60.41667	-0,25631	Reddedildi
23	VAR 23 by VAR 30	$p < .931953$	29.23333	0,139738	Kabul edildi
24	VAR 24 by VAR 30	$p < .530264$	40.65000	0,177633	Kabul edildi
25	VAR 25 by VAR 30	$p < .413662$	43.35000	0,13612	Kabul edildi
26	VAR 26 by VAR 30	$p < .003771$	70.60000	0,174509	Reddedildi
27	VAR 27 by VAR 30	$p < .310860$	45.98333	0,125807	Kabul edildi
28	VAR 28 by VAR 30	$p < .132704$	52.30000	0,042621	Kabul edildi
29	VAR 29 by VAR 30	$p < .644959$	38.05000	0,249435	Kabul edildi

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırma planında öngörülen hipotezlerden;

- Öğrencilerin mimarlık eğitimi almak için geldikleri kentlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin başarı düzeyleri ile doğru orantılı olarak değiştiği belirtilen birinci hipotez doğrulanmıştır.
- Öğrencilerin eğitim sürecinde aileleriyle birlikte yaşamalarının başarılarını olumlu yönde etkilediğini belirten ikinci hipotez kısmen doğrulanmıştır.

- Öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyelerinin yüksekliğinin başarılarını olumlu yönde etkilediğini belirten üçüncü hipotez doğrulanmıştır.
- Öğrencilerin maddi açıdan yeterli olanaklara sahip olmalarının başarılarını olumlu yönde etkilediğini belirten dördüncü hipotez doğrulanmıştır.
- Öğrencilerin eğitim sürecinde bir işte çalışıp çalışmadıklarının, başarılarını etkileyip etkilemediğini irdeleyen beşinci hipotez hakkında bir sonuca varılamamıştır.

Sonuç olarak, mimarlık lisans eğitimi alan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını gösteren otuz değişkenden, ancak beş tanesinin eğitim sürecindeki başarılarını etkilediği tespit edilmiştir. Bunlar; cinsiyet, son 10 yıldır ailenin yaşadığı bölge, öğrencilerin annelerinin eğitim durumu, ailenin ortalama aylık geliri ve öğrencinin kiminle birlikte yaşadığıdır.

KAYNAKLAR

1. Gürsakal, N., (2001). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, U. Ü. Güçlendirme Vakfı, Yayın no: 178, Bursa.
2. Özyaba, M., (2006). Araştırma Yöntemleri Doktora Ders Notları (yayınlanmamış). Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Bursa.
3. Sevüktekin, M. (2000). Ekonometrik Model Kurma Teknikleri, U.Ü. Güçlendirme Vakfı, Yayın No: 185, Bursa.
4. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Makale 07.03.2012 tarihinde alınmış, 28.02.2013 tarihinde düzeltilmiş, 13.03.2013 tarihinde kabul edilmiştir.